

SAK 25/18

Høringsuttalelse til rapport fra ekspertutvalget

Vedtak:

- Fylkestinget er enig i de prinsippene og vurderingene som ekspertutvalget har lagt til grunn for overføringer av oppgaver.
- Oppgavene som anbefales overført til fylkeskommunene, vil styrke fylkeskommunens samfunnsutviklerrolle.
- Det bør gjøres en gjennomgående opprydding på landbruksområdet, slik at rollefordelingen mellom fylkeskommune og regional stat blir tydeligere. Oppgavene knyttet til veiledning og mobilisering innenfor matproduksjon, Inn på tunet og annen bygdeutvikling bør flyttes til fylkeskommunene. Dette arbeidet kunne da lettere bli sett i sammenheng med øvrig næringsutviklingsarbeid.
- Fylkestinget forutsetter at det gis økonomiske rammevilkår som gjør fylkeskommunene i stand til på en offensiv måte å gripe fatt i de utfordringer som de nye ansvarsområder og den forsterkede samfunnsutviklerrollen åpner for.
- Fylkeskommunenes internasjonale aktivitet bør økes og i enda større grad bli en integrert del av den nye fylkeskommunenes virksomheter innenfor alle ansvarsområder. Mange fylkeskommuner deltar i dag i internasjonale nettverk og prosjekter som kan bli enda viktigere verktøy for utvikling, innovasjon og nyskaping i framtiden, jfr. St.melding nr 22 "Nye folkevalgte regioner - rolle, struktur og oppgaver» som på s. 27 påpeker: "Departementet mener det er viktig at regionalt folkevalgt nivå tar et tydelig ansvar for internasjonalt arbeid, gjennom deltakelse i europeiske programmer og prosjekter".

Saksutredning

Høringsuttalelse til rapport fra ekspertutvalget

Innledning og bakgrunn

Da Stortinget behandlet stortingsmeldingen om regionreformen (Meld.St.22 (2015-2016)) ble regjeringen bedt om å sette ned et utvalg som skulle foreslå ytterligere oppgaver til fylkeskommunene. Dette ble fulgt opp i Prop. 84 S (2016-2017) *Ny inndeling av regionalt folkevalgt nivå*. Her varslet regjeringen at det skulle nedsettes et ekspertutvalg som skulle vurdere ytterligere oppgaver til fylkeskommunene.

14. juni 2017 satte Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) ned et utvalg med følgende medlemmer:

- Terje P. Hagen (utvalgsleder), professor ved Universitetet i Oslo
- Jon P. Knudsen, førsteamanuensis ved Universitetet i Agder
- Anne Lise Fimreite, professor ved Universitetet i Bergen
- Gro Sandkjær Hansen, forsker 1 ved NIBR, OsloMet – Storbyuniversitetet
- Christine Hjortland, pensjonist, tidligere avdelingsdirektør i Kommunal- og moderniseringsdepartementet
- Tore Eriksen, fylkesrådmann i Sogn og Fjordane
- Svein Ludvigsen, pensjonist, tidligere fylkesmann i Troms

1.februar 2018 leverte ekspertutvalget rapporten «Regionreformen – Desentralisering av oppgaver fra staten til fylkeskommunene. Rapporten er nå lagt ut til høring, med høringsfrist 9. mai 2018.

Saksopplysninger – fakta

Mandatet til ekspertutvalget

Mandatet til ekspertutvalget er utarbeidet med bakgrunn i Stortingsflertallets ønske. Utvalget skal legge til grunn at de nye regionene skal kunne påta deg flere statlige oppgaver, jf. Innst. 385 S (2016–2017). Videre er det vist til at flertallet i Stortingets kommunal- og forvaltningskomite, mener at regional stat/fylkesmannen i utgangspunktet skal ha ansvar knyttet til tilsyn, kontroll og beredskap og noen veiledningsoppgaver. Oppgaver som legger til rette for bruk av politisk skjønn skal som hovedregel legges til regionalt folkevalgt nivå, jf. Innst. 377 S (2015–2016). Utvalget er bedt om å vurdere tiltak i lys av anbefalinger om økt effektivitet i offentlig sektor. Generalistkommuneprinsippet skal ligge til grunn for utvalgets arbeid, og likeledes prinsippet om rammestyring (juridisk og økonomisk) av fylkeskommunene.

Ekspertutvalget skal vektlegge ansvar, oppgaver og myndighet som støtter opp under fylkeskommunenenes samfunnsutviklerrolle, slik rollen er definert i Meld. St. 22 (2015–2016) og Prop. 84 S (2016–2017). 4

Utvalgets arbeid skal ta utgangspunkt i retningslinjene for oppgavefordeling mellom forvaltningsnivåene som ble lagt fram av Oppgavefordelingsutvalget i NOU 2000: 22 *Om oppgavefordelingen mellom stat, region og kommune*.

Utvalget skal besvare følgende problemstillinger:

- a) Utvalget skal på faglig grunnlag analysere og vurdere konkrete oppgaver og ansvarsområder med sikte på å foreslå ytterligere oppgaver og myndighet til fylkeskommune utover det som er avklart etter Stortingets behandling av Prop. 84 S (2016–2017).
- b) Forslag til oppgaveoverføringer skal drøftes i lys av retningslinjene for oppgavefordelingen slik disse er gitt i NOU 2000: 22.
- c) Utvalgets forslag skal kunne styrke fylkeskommunenes samfunnsutviklerrolle, gi en mer brukervennlig forvaltning, en bedre offentlig ressursbruk og bedre tjenester for innbyggere og næringsliv.
- d) Utvalget skal tydeliggjøre hvilke forutsetninger som ligger til grunn for de konkrete forslagene.
- e) Utvalget skal gi en vurdering av administrative og økonomiske konsekvenser av utvalgets forslag.

Ekspertutvalgets tilnærming til oppdraget

Ekspertutvalget har videreutviklet Oppgavefordelingsutvalgets retningslinjer for fordeling av oppgaver mellom forvaltningsnivåene, og vurdert oppgaver og ansvar etter følgende fem retningslinjer:

- 1) Oppgaver bør legges så nært innbyggerne som mulig, men på et så høyt nivå som nødvendig for å sikre en kostnadseffektiv oppgaveløsning.
- 2) Det myndighetsnivå som er tillagt ansvar og beslutningskompetanse for en oppgave, skal også ha fagmiljøet tilknyttet oppgaven, og ansvaret for å finansierer utgiftene til oppgaveløsningen.
- 3) Oppgaver som krever utøvelse av politisk skjønn og vurdering bør legges til folkevalgte organer.
- 4) Oppgaver som krever stor grad av samordning, og/eller oppgaver som har store kontaktflater med hverandre, bør legges til samme forvaltningsorgan.
- 5) Oppgaver som av ulike årsaker ikke skal la seg påvirke av lokalpolitiske forhold, bør være et statlig ansvar. Staten bør ha ansvaret for oppgaver som forutsetter et nasjonalt helhetsgrep for god oppgaveløsning.

Ekspertutvalgets forslag

Utvalget mener det særlig er tre store politikfelt der fylkeskommunen bør ha oppgaver og handlingsrom til å bygge opp en sterk og tydelig regional politikk. Dette er:

- arealbruk, naturverdier, miljø/klima og samferdsel
- virkemidler for næringsutvikling og kompetanse
- virkemidler og tjenesteoppgaver som er viktige for folks helse, trivsel og levekår

Utvalget foreslår å overføre følgende oppgaver til fylkeskommunene:

Næring, kompetanse og integrering

☑ Offentlige virkemidler som i dag går til virkemiddelapparatet, kanaliseres via fylkeskommunene:

- Minst halvparten av midlene til Innovasjon Norge. Fylkeskommunenes eierandel i IN økes til mellom 50 og 66 prosent.

- Halvparten av midlene til næringsrettet forskning som i dag ligger til Forskningsrådet.

☑ Oppgavene og virkemidlene som i dag ligger til Siva.

- ☒ Ansvar og oppgaver i Distriktsenteret.
- ☒ Oppgavene og virkemidlene knyttet til karriereveiledning som i dag ligger til Kompetanse Norge og NAV.
- ☒ Tilskudd til voksenopplæring og livslang læring fra Kompetanse Norge.
- ☒ Tilskudd til etablerersentre, trainee-ordninger, opplæring i norsk og samfunnskunnskap, Jobbsjansen, m.m. som ligger i IMD.

Samferdsel

- ☒ Kjøp av fylkesinterne togruter og kjøp av togruter mellom henholdsvis Østfold/Akershus/Buskerud, Telemark/Vestfold, Hedmark/Oppland og Oslo.
- ☒ Den statlige tilskuddsordningen for utvidet TT-tilbud.
- ☒ Ansvar for forvaltning av tilskudd til utbygging av bredbånd.

Klima, miljø og naturressurser

- ☒ Fylkeskommunene får regionalt samordningsansvar knyttet til oppfølging av klimaloven, og ansvar for klima- og miljøoppgavene som i dag ligger til fylkesmannen, med unntak av forurensingsområdet og oppgaver knyttet til kontroll, tilsyn og klage.
- ☒ Relevante tilskuddsordninger som i dag forvaltes av Miljødirektoratet.
- ☒ Myndighet til å fatte vedtak om konsesjon til utbygging av vannkraft på 1-10 MW og vindkraft over 1MW/fem turbiner. Dette ligger i dag hos NVE.

Kultur og kulturminnevern

- ☒ Ansvar for samtlige institusjoner med regionalt nedslagsfelt innenfor musikk, scenekunst og opera som i dag ligger til Kulturdepartementet.
- ☒ Prosjektmidler og driftsstøtte til institusjoner og arrangementer av lokal eller regional karakter som i dag ligger til Norsk Kulturråd.
- ☒ Flertallet av muséene.
- ☒ Forvaltning av spillemidler til kultur og idrett.
- ☒ Ansvar for hovedmengden av førstelinjeoppgaver på kulturminnefeltet som i dag ligger hos Riksantikvaren. Ansvar for relevante tilskuddsordninger foreslås lagt til fylkeskommunene.

Helse og levekår

- ☒ Folkehelseoppgavene som i dag ligger til fylkesmannen, med unntak av oppgaver knyttet til tilsyn.
- ☒ Tilskuddsordninger med relevans for lokalt og regionalt folkehelsearbeid som i dag ligger til Helsedirektoratet og fylkesmannen.
- ☒ Barnevernsinstitusjoner og fosterhjem, og adopsjon samt familievernet, som alle ligger i Bufetat.
- ☒ Ansvar for pedagogisk-psykologiske støttetjenester (PPT) som i dag ligger i Statped.

Regional planlegging

- ☒ Statens plikt til deltakelse og oppfølging av regionale planer må tydeliggjøres i plan- og bygningsloven.
- ☒ Regionale planbestemmelser videreutvikles og formidles som virkemiddel for en langt større bredde av temaer enn det som gjøres i dag.

- ☒ I plan- og bygningsloven åpnes det for at fylkeskommunen (etter anmodning fra aktuelle kommuner eller pålegg fra staten) i tillegg til staten kan tre inn i myndigheten til kommunestyret og utarbeide plan etter bestemmelsene for kommunal plan med juridisk virkning.
- ☒ Staten gir tydelige nasjonale forventninger til regional planlegging som virkemiddel for gjennomføring av nasjonal politikk.

Ekspertutvalget sine forslag innebærer blant annet:

- ☒ Fylkeskommunen får forvaltningsansvar for relevante tilskudds- og prosjektmidler innenfor de oppgaveområdene som foreslås overført.
- ☒ Samlet overføres om lag 24 mrd. kroner fra staten til fylkeskommunene
- ☒ Nedleggelse av fem statlige institusjoner: IMDi, Kompetanse Norge, Statped, Distriktsenteret og Siva. Bufetat nedlegges, men Bufdir opprettholdes.
- ☒ Flere av oppgavene til departementer og direktorater reduseres vesentlig.

Vurderinger

Hedmark fylkeskommune støtter opp om ekspertutvalgets anbefalinger om å overføre oppgaver fra stat til regionalt folkevalgt nivå. Offentlige oppgaver bør utføres så nært innbyggerne som mulig (nærhetsprinsippet). Videre bør oppgaver som krever utøvelse av lokalpolitisk og regionalpolitisk skjønn og vurdering, legges til lokale og regionale folkevalgte organer. Oppgaver som krever stor grad av koordinering, og som har store kontaktflater med hverandre, bør legges til samme forvaltningsorgan. Hensikten med å gi fylkeskommunene rollen som samfunnsutvikler, er å forsterke det regionale demokratiske nivået. Behov for helhet i samfunnsutviklerrollen gjenspeiles i de konkrete overføringsforslag fra ekspertutvalget.

Forslagene som ligger i ekspertutvalgets rapport, gjenspeiler i stor grad de innspill som Hedmark fylkeskommune har kommet med tidligere, ikke bare som innspill til ekspertutvalget, men også til Kommunal- og forvaltningskomiteen og Stortinget.

Hedmark fylkeskommune har følgende vurderinger knyttet til Ekspertutvalgets forslag:

Næring, kompetanse og integrering

Økte oppdrag fra fylkeskommunene til Innovasjon Norge

Ekspertutvalget mener at fylkeskommunene kan være en bedre oppdragsgiver enn staten for mange sentrale virkemidler. Dette gjelder særlig virkemidler som bidrar til å kvalifisere og få fram nye bedrifter, næringsmiljøer og kompetansemiljøer som er av særlig betydning for fylket. Hedmark fylkeskommune støtter utvalgets anbefaling på dette området. Gjennom dette vil fylkeskommunen i større grad kunne bidra i rollen som samfunnsutvikler, ved å ha større påvirkning av virkemiddelbruk for å gjennomføre strategiske satsinger i et mer helhetlig perspektiv. Fylkeskommunene vil i langt større grad enn i dag, kunne utvikle en næringspolitikk basert på regionens næringsmessige og naturgitte fortrinn. Dersom fylkeskommunen får ansvar for flere virkemidler innenfor både nærings- og kompetansepolitikken, vil det i større grad bli mulig å kombinere virkemidlene. Slik vil en kunne øke verdiskapingen og konkurransekraften i det regionale næringslivet.

Utvidet fylkeskommunalt eierskap i Innovasjon Norge

Ekspertutvalget går inn for å øke fylkeskommunenes eierandel i Innovasjon Norge (IN) fra dagens 49 prosent til inntil 66 prosent.

Hedmark fylkeskommune mener et økt eierskap i IN, sammen med overføring av oppdragsansvaret for brorparten av de midler som i dag går direkte fra staten til Innovasjon Norge, sikrer fylkeskommunene en sterkere styringsrett over selskapets struktur og oppgavegjennomføring.

En styrking av fylkeskommunenes virkemidler for forskning

I rapporten ligger det en anbefaling om at over halvparten av offentlige midler til FoUi anbefales overført/lagt til fylkeskommunene, ikke minst gjennom en styrking av midler kanalisert gjennom Regionale forskningsfond (RFF).

Hedmark fylkeskommune støtter utvalgets forslag. Det betyr at fylkeskommunen får et større ansvar og handlingsrom når det gjelder å bygge opp sterke nærings- og kunnskapsmiljøer i regionen. Ved å overføre større deler til RFF vil en i større grad sikre en utvikling av næringsliv og FoU-sektoren i alle regioner, og ikke bare i de største universitetsbyene.

Siva overføres til fylkeskommunene

Utvalget foreslår at hele Sivas virksomhet, inkludert eiendomsportefølje, kompetanse og virkemidler, overtas av fylkeskommunene.

Hedmark fylkeskommune støtter forslaget fra utvalget. Dette vil styrke muligheten til å bygge opp et helhetlig innovasjonssystem i regionene på en bedre måte enn i dag.

Om oppgaver på landbruksområdet

Ekspertutvalget mener en kan få en mer samlet strategisk næringsutvikling, dersom også landbruket får en sentral posisjon i øvrig innovasjons- og næringspolitikk. Dette er Hedmark fylkeskommune enig i. Men ekspertutvalgets forslag innebærer ikke et klart skille i oppgave- og rollefordelingen mellom Fylkesmannen og fylkeskommunen. Hedmark fylkeskommune mener innovasjons- og næringsutviklingsarbeidet innen landbruket bør samles med øvrig næringsutviklingsarbeid. Mer av forvaltning og utviklings-/veiledningsansvar til førstelinjen i kommunene vedrørende veiledning, motivasjons-/mobiliseringsarbeid overfor mat-, inn på tunet og annen bygdeutvikling bør flyttes til fylkeskommunene

Distriktssenteret (forvaltningsorgan underlagt KMD)

Ekspertutvalget anbefaler at Distriktssenterets oppgaver legges til fylkeskommunene og at senteret legges ned.

Hedmark fylkeskommune har ingen utbredt og gjennomgående erfaring med Distriktssenteret, men mener at Distriktssenterets virksomhet bør sees i sammenheng med fylkeskommunenes rolle som samfunnsutvikler. Et forsterket samarbeid mellom fylkeskommunene og de lokale kommunene er et av suksesskriteriene ved regionreformen. Overtakelse av oppgavene til Distriktssenteret vil underbygge dette. 8

Kompetansepolitikk

Ekspertutvalget foreslår å formalisere fylkeskommunenes ansvar for å kartlegge regionale kompetansebehov, og formidle behovet de som tilbyr utdanning og opplæring. Universiteter og høyskoler bør samarbeide tett med fylkeskommunene om utviklingen av relevante utdanningstilbud. Utvalget foreslår derfor at virkemidler og oppgaver knyttet til karriereveiledning regionalt overføres fra Kompetanse Norge og NAV, til fylkeskommunene. Finansieringen og ansvaret bør samles og legges til fylkeskommunene. Hedmark fylkeskommune støtter utvalgets vurderinger. Karriereveiledning, kartlegging av regionale kompetansebehov, samt formidling og tilrettelegging av opplæring, bør ligge hos regionalpolitikere som har kjennskap til brukerne og arbeidslivets behov. Karriereveiledning må forankres i regionale planer og strategier og inngå som et virkemiddel i arbeidet med kompetanseutvikling, ikke minst relatert til arbeidsplassutvikling.

Spesialpedagogisk støtte til elever

Utvalget foreslår å overføre pedagogisk-psykologiske støttetjenester (PP-tjeneste) fra Statped til fylkeskommunene, og dermed ansvaret for veiledning og støttetjenester overfor kommunene. Hedmark fylkeskommune støtter ekspertutvalgets anbefalinger på dette området. En overføring av Statspeds PP-oppgaver til fylkeskommunene vil bygge opp under de PP-faglige miljøer fylkeskommunene allerede har, og støtte opp under fylkeskommunenes øvrige ansvar for videregående opplæring.

Veiledning av kommunene innenfor skole -og kvalitetsutvikling og sammenhengen i det 13-årige grunnskoleløpet

Ekspertutvalget foreslår at den nye fylkeskommunen skal ha et veiledningsansvar ovenfor kommunene når det gjelder integrering og spesialpedagogisk støtte. Hedmark fylkeskommune mener at det vil være naturlig at de nye fylkeskommunene også får et overordnet veiledningsansvar innenfor skole- og kvalitetsutvikling, slik at oppgavene knyttet til integrering og spesialpedagogisk støtte kan ses i sammenheng med skoleutvikling.

Integrering

Utvalget foreslår at ansvar for store deler av oppgavene som ligger til IMDi, herunder veiledning av kommunene i integreringsarbeidet, utbetaling av tilskudd til kommunene, samt kompetanseutvikling og bosetting, overføres til fylkeskommunene. Hedmark fylkeskommune støtter ekspertutvalgets vurdering av kommunene fortsatt bør ha hovedansvaret for integreringen av flyktninger. Flyktningene bosettes i kommunene som også har ansvar for en rekke oppgaver for å sikre en god inkludering i samfunnet. Opplæring og kvalifisering er veien til god integrering. Hedmark fylkeskommune mener det er fornuftig at fylkeskommunen kan overta oppgaver fra IMDi og få en viktig rolle i dette. Utvalget viser også til at det legges opp til at fylkeskommunene får ansvar for kartlegging av kompetanseutfordringene regionalt, herunder også flyktningenes kompetanse. Arbeidet med minoritetsrådgivere i videregående skoler, og forvaltning av tilskuddsmidler til utviklingsarbeid bør også legges til fylkeskommunen. 9

Når det gjelder bosettingsarbeidet, er dette en del av den nasjonale utlendingsforvaltningen. Hedmark fylkeskommune mener en endring av ansvarsforholdene her vil kunne svekke samordningen som i dag finnes på dette området.

Internasjonalt arbeid

Tilrettelegging for et styrket EU/ EØS og nordisk engasjement I St.prop «Ny inndeling av regionalt folkevalgt nivå» pekes det på at europeisk samarbeid vil være et viktig element i samfunnsutviklerollen til de nye fylkeskommunene. Videre understrekes potensialet for bedre samhandling om europeiske tema mellom forvaltningsnivå og sektorer i europaarbeidet. Dette er relevante perspektiver og forslag som ekspertutvalget ikke har funnet anledning til å bringe inn i sine vurderinger.

Hedmark fylkeskommune vil påpeke at det vil styrke samfunns- og næringsutviklingsrollen, at de nye fylkeskommunene involveres tidligere og mer aktivt i det europeiske arbeidet til departementene og etatene. Videre må nasjonale målsettinger om bred norsk deltakelse i EUs programmer, inngå i departementenes samhandling med de nye fylkeskommunene.

Bakgrunnen for at Hedmark fylkeskommune mener dette er viktig, er at EUs lover og regelverk er med på å definere rammer for oppgaveløsning og nærings- og samfunnsutvikling, både på lokalt og regionalt nivå. Både nasjonale og regionale myndigheter er koplet på EUs politikkutvikling, men ikke nødvendigvis mot de samme institusjonene. Fylkeskommunene vil komplettere det statlige bilde med informasjon både om prosess og om regionale konsekvenser av nye vedtak og regelverk.

EUs programmer innenfor blant annet utdanning og kompetanse, innovasjon, forskning og næringsutvikling, samferdsel og infrastruktur er, ved siden av de norske virkemidlene, virkemidler fylkeskommunene i dag benytter i oppgaveløsning og i rollen som samfunns- og næringsutvikler. I programperioden 2014-2020, har Norge gått inn med rundt 20 milliarder i EUs programmer. Det er viktig at det uttrykkes at de nye fylkeskommunene oppfattes som en relevant partner for departement og etater i arbeidet om å nå målsettingen om høyere norsk deltakelse i og uttak av programmene.

Samferdsel

Kollektivtransport

Utvalget foreslår at ansvaret for kjøp av fylkesinterne togruter og kjøp av togruter mellom henholdsvis Østfold/Akershus/Buskerud, Telemark/Vestfold, Hedmark/Oppland og Oslo, overføres til fylkeskommunene.

Hedmark fylkeskommune mener overføring for ansvar for kjøp av togruter vil gi regionen reelle påvirkningskraft. Det vil også bidra til at fylkesinterne togtilbudet blir bedre koordinert med øvrig kollektivtilbud i regionen. Et bedre kollektivtilbudet vil kunne bidra til redusert bruk av bil.

Hedmark fylkeskommune støtter derfor dette forslaget.

Sams vegadministrasjon – Statens vegvesen

Vegdirektoratet har høsten 2017 fått i oppdrag å utrede spørsmål i tilknytning til en overføring til fylkeskommunene for den delen av sams vegadministrasjon som har ansvar for fylkesveier.

Ekspertutvalget påpeker at en overføring er i tråd med retningslinjene for oppgavefordeling mellom forvaltningsnivåene. I tillegg mener utvalget at det for fylkeskommunen vil være en styrke å ha totalansvar for gjennomføring av politikk på fylkesvegområdet, med hensyn til for eksempel økonomistyring og prioriteringer. Hedmark 10

fylkeskommune slutter seg til ekspertutvalgets vurderinger og vil komme tilbake til saken i forbindelse høring av Vegdirektoratets utredning om overføringen.

Statlig tilskuddsordning for TT-tilbud overføres til fylkeskommunene gjennom

rammetilskuddet Utvalget foreslår også at ansvaret for den statlige tilskuddsordning for utvidet TT-tilbud overføres til fylkeskommunene gjennom rammetilskuddet.

Hedmark fylkeskommune er enig i utvalgets vurdering om at ansvaret for den statlige tilskuddsordning for utvidet TT-tilbud overføres til fylkeskommunene gjennom rammetilskuddet. Dette vil forenkle administrasjon av ordningen.

Annet - pasienttransport

Trøndelag fylkeskommune foreslår i sitt høringssvar, at det må vurderes å samle ansvaret for skoleskyss, kollektivtransport og helsetransport. Hedmark Trafikk og Opplandstrafikk har erfaring på dette, og Hedmark fylkeskommune mener at dette i så fall må utredes.

Fylkeskommunene har innkjøpskompetanse på persontransport med buss og drosje, både når det gjelder skoletransport og TT-transport, og har eksisterende avtaler med lokale løyvehavere. Det vil derfor være mulig å ta et større ansvar.

Tilskudd til bredbånd

Ekspertutvalget mener fylkeskommunene bør ha et totalansvar for tilrettelegging for bredbånd, da dette er en åpenbar samfunnsutvikleroppgave.

Hedmark fylkeskommune støtter utvalgets forslag vedrørende forvaltning av bredbåndsmidler. ramme. Fra fylkeskommunens ståsted vil det være av stor betydning at en som forvalter av midlene, også kan være med på å fastsette fordelingskriterier.

Klima, miljø og naturressurser

Naturforvaltning.

Utvalget foreslår å overføre fylkesmannens ansvar innen naturforvaltning (artsforvaltning og verneområdeforvaltning), friluftsliv og klima/klimatilpasning i sin helhet til fylkeskommunen. Videre foreslår det at relevante tilskuddsordninger som i dag forvaltes av Miljødirektoratet, overføres til fylkeskommunene. Fylkeskommunene skal få et veiledningsansvar overfor kommunene med hensyn til motorferdsel i utmark, mens det ikke er aktuelt å overføre ansvar på forurensningsområdet.

Klima

Utvalget mener det vil være relevant å gi fylkeskommunene et regionalt samordningsansvar på klimaområdet i oppfølgingen av den nye klimaloven, mens klage, kontroll og tilsynsoppgaver innenfor disse områdene skal forbli hos fylkesmannen. Miljødirektoratet bør gis innsigelsesmyndighet på fagområdene som overføres – etter modell av hva Riksantikvaren har på kulturminneområdet. Utvalget mener også at Miljødirektoratet bør etablere seg som en faglig og aktiv støttespiller overfor fylkeskommunene med hensyn til kompetanse, rådgivning og andre støttefunksjoner – slik Riksantikvaren i dag fungerer på kulturminneområdet. Fylkesmannens innsigelsesmyndighet knyttet til sektoransvaret foreslås overført til fylkeskommunene. 11

Hedmark fylkeskommune mener det vil være hensiktsmessig å overføre ansvar til de nye fylkeskommunene, slik at miljøoppgaver blir samlet. Det kan gjøre det lettere å føre en helhetlig forvaltning, og samtidig gi et politisk handlingsrom for regional utvikling. Det gir også en større mulighet for å innarbeide klimarelaterte hensyn og tiltak på vesentlige områder, både i regionale og kommunale planer.

Verneområdeforvaltningen

Når det gjelder verneområdeforvaltning, støtter Hedmark fylkeskommune ekspertutvalgets anbefaling, og mener at ansvaret for å utarbeide verneforslag kan ivaretas av regionalt folkevalgt nivå. Fylkeskommunene har som regional planmyndighet, erfaring med å samordne ulike aktører og interesser. Videre er utarbeidelse av verneforslag et arbeid som gir rom for regionalt politisk skjønn. Arbeidet har også grenseflater mot regional planlegging og kulturminneforvaltning. Oppgaven med å gjennomføre prosessen frem mot vedtak av vernebestemmelser, kan med fordel legges til regionalt folkevalgt nivå.

Hedmark fylkeskommune støtter ekspertutvalgets innstilling om videreføring av nasjonalpark-/verneområdestyrenes forvaltningsansvar. Ansvaret for verneområdene som i dag forvaltes av fylkesmannen, kan overføres til fylkeskommunen som forvaltningsmyndighet. Forvaltningsansvaret for verneområder som i dag ligger til kommuner, bør forbli uendret.

Artsforvaltningen

Ansvaret for vilt og fisk er i dag fordelt mellom fylkeskommune og fylkesmann. Fylkeskommunen har ansvaret for ikke truede, høstbare bestander, mens fylkesmannen har ansvaret for truede, ikke høstbare, bestander. De fire store rovdyrene forvaltes av statlige nemnder på regionalt nivå (gaupe, jerv, brunbjørn og ulv). Slik sett er oppgavefordelingen mellom fylkeskommune og fylkesmann overlappende. Ekspertutvalgets forslag er å samle vilt- og fiskeforvaltningen og legge dette til fylkeskommunen. Utvalget mener forvaltningen av rovvilt kan håndteres av et folkevalgt regionalt organ, men at det fordrer nasjonal styring på området. Med et fylkeskommunalt ansvar må det legges nasjonale rammer som angir nivå på bestand av rovdyr – nasjonalt og eventuelt per fylke. Det regionale handlingsrommet ligger da over det statlige minstenivået og vil i hovedsak være knyttet til utbredelsesområde. Dette gir rom for avveininger mellom bestand/utbredelse og næringsinteresser ut fra regionale forutsetninger og muligheter. De regionale rovviltnemndene vil med dette utgå.

Hedmark fylkeskommune støtter ovennevnte vurderinger.

Villreinforvaltning

Villreinforvaltningen er en oppgave som går inn i andre oppgaveområder, som landbruk og arealforvaltning. For bedre å kunne se slike oppgaver i sammenheng, støtter Hedmark fylkeskommune ekspertutvalgets vurderinger, og mener villreinforvaltningsoppgaver som ikke har en kontroll- eller tilsynsfunksjon, bør legges til det regionale folkevalgte nivået.

Vannforvaltning

Når det gjelder vannforvaltning pågår det en endringsprosess. Det er foreslått at de regionale vannforvaltningsplanene ikke lenger skal behandles og vedtas som regionale planer etter plan- og bygningsloven. En slik frakopling fra plan- og bygningsloven medfører at de fylkeskommunene som i dag er vannregionmyndigheter, ikke lenger skal ha en formell rolle i arbeidet. Utvalgte fylkesmenn får 12

ansvaret for å koordinere det forbedende regionale arbeidet, mens Miljødirektoratet i samråd med øvrige berørte direktorater utarbeider, og sørger for høring av oppdaterte vannforvaltningsplaner. Det foreslås at naturmangfoldloven erstatter plan- og bygningsloven som en av de tre hjemmelslovene i vannforskriften.

Hedmark fylkeskommune støtter ekspertutvalgets innstilling, og mener regjeringens forslag om å frakoble de regionale vannforvaltningsplanene fra plan- og bygningsloven, og å flytte ansvaret som regional vannmyndighet fra fylkeskommunene til statlig nivå, er i motstrid til både intensjonen med plan- og bygningsloven som en samordningslov og målet med regionreformen.

Motorferdsel

Fylkeskommunen støtter utvalget i vurderingen av at veiledning og rådgivning på området flyttes til fylkeskommunen. Dette må ses i sammenheng med øvrige oppgaver som f.eks verneområdeforvaltningen, artsforvaltningen og friluftinteressene og vil bidra til en styrking av fagmiljøet og enhetlig veiledning overfor kommunene.

Kultur og kulturminnevern

En tett dialog mellom kommunene, fylkeskommunene og viktige kulturaktører om felles strategier og prioriteringer er helt vesentlig for utvikling på kulturfeltet. Utvalgets forslag om å desentralisere flere oppgaver, midler og virkemidler til fylkeskommunene vil styrke en slik dialog. Hedmark fylkeskommune mener dette vil styrke samfunnsutviklerrollen fylkeskommunene har på kulturfeltet.

Ekspertutvalget peker på at statsbudsjettet på kulturfeltet er usedvanlig detaljert og at finansieringen av kultursektoren er svært etterspørselsstyrt. Utvalget ønsker at fordeling av midler mellom fylkene i mindre grad skal bygge på antall søknader og søknadsbeløp og i større grad ta utgangspunkt i befolkningstall og mer strukturelle og faktorer. Dette støtter Hedmark fylkeskommune.

Kulturdepartementet har varslet en kulturmelding i løpet av 2019. Etter Hedmark fylkeskommunes oppfatning er det ingen grunn til ikke å iverksette oppgaveoverføringen som utvalget foreslår, uavhengig av kulturmeldingen.

Kunst- og kulturinstitusjonene

Hedmark fylkeskommune støtter utvalgets forslag til desentralisering av ansvar for kulturinstitusjoner. Institusjonenes muligheter for kontakt/dialog og tilgang til avklaringer vil styrkes vesentlig ved en desentralisering. Hedmark fylkeskommune mener videre at et tyngre regionalt ansvar ikke innebærer endring av kvalitetsaspektet gitt at de finansielle rammene ikke endres.

Ulikhetene mellom regionene er store i dag, og gjeldende finansieringsordning har bidratt til å opprettholde disse. En desentralisering av ansvaret til fylkeskommunene, bidra til å styrke institusjoner som ikke har blitt godt nok tilgodesett.

Ekspertutvalget innfører et nytt begrep, hovedstadsinstitusjoner, definert som de institusjoner som i dag er helfinansiert av staten (post 70 Nasjonale institusjoner, med unntak av Harmonien og Den Nationale Scene). Utvalget foreslår at disse institusjonene fortsatt skal finansieres av staten. Hedmark fylkeskommune mener det er viktig å tydeliggjøre at institusjoner med regionalt eierskap/finansiering også er en del av en nasjonal kulturpolitikk, og har en nasjonal rolle. 13

På museumsfeltet, som på de andre fagområdene blir det viktig at en også i framtida har en nasjonal museumspolitik med utviklingsperspektiv som bidrar til at arbeidsdeling og samarbeid på tvers av regioner og felles satsing på viktige fagområder, kan videreføres.

Spillemidler til kultur og kulturbygg, Norsk kulturråd

Hedmark fylkeskommune er positive til utvalgets forslag om å overføre ansvaret for Den kulturelle skolesekken, Musikkutstysordningen, Ordningen for innkjøp av musikkinstrumenter, Aktivitetsmidler kor, Krafftak for sang og Ordningen for historiske spill og totalansvaret for tilskuddsordningen til Kulturbygg, til fylkeskommunene. Det samme gjelder den foreslåtte desentraliseringen fra Norsk kulturråd. Dette bygger opp om fylkeskommunens utviklingsrolle, herunder samarbeidet med kommuner og frivillige organisasjoner om finne gode løsninger.

Bibliotek

Hedmark fylkeskommune stiller seg positive til forslaget fra ekspertutvalget på bibliotekfeltet. Fylkeskommunen vil imidlertid understreke at prosjektmidlene på *bibliotek- arkiv og museumsfeltet* fortsatt bør holdes atskilt, slik at midler som i dag er forbeholdt bibliotekutvikling også blir det i fortsettelsen.

Det vil fortsatt være behov for utvikling av felles bibliotektenester på et nasjonalt nivå. Det kan derfor være hensiktsmessig at Nasjonalbiblioteket forvalter en del av utviklingsmidlene, eller at utviklingsmidlene for sektoren økes totalt sett.

Overføring av prosjektmidler til fylkeskommunene må ikke gå på bekostning av bibliotekutvikling og samarbeid på tvers av fylkesgrensene. Med dagens ordning kan fylkeskommunen søke om utviklingsmidler alene eller i samarbeid med folkebibliotekene. For mange fylkeskommuner utgjør disse midlene et vesentlig bidrag med tanke på utvikling av nye tiltak. Med overføring av prosjektmidler til fylkeskommunen kan det være hensiktsmessig å skjerme en del av midlene til fellestiltak hvor fylkeskommunen selv står som ansvarlig.

En overføring av prosjektmidler til fylkeskommunene må ikke gå på bekostning av fagbibliotekenes mulighet for å søke prosjektmidler.

Spillemidler til idrett

Hedmark fylkeskommune støtter ekspertutvalgets anbefaling av at nåværende ansvarfordeling for fordeling av spillemidler opprettholdes.

Hedmark fylkeskommune mener det er behov for å forenkle spillemiddelordningen. Det er viktig å finne tiltak i framtida som forenkler prosessen for søkerne, uten at det går på bekostning av kvaliteten i det som bygges. Hedmark fylkeskommune er videre av den oppfatning at ordningen i større grad enn i dag, kan tilpasses regionale behov. Det er derfor viktig at handlingsrommet for regionale tilpasninger styrkes.

Ekspertutvalgets anbefaling om at kriteriene for fordeling av midler vurderes på nytt, støttes.

Det er nødvendig med en grundig gjennomgang av kriteriene, for det er mange faktorer som påvirker anleggssituasjonen. Videre støttes Ekspertutvalgets oppfatning om at kriteriene bør bli mindre etterspørselsstyrt. 14

Hedmark fylkeskommune ser det som viktig at det finnes en sentral fagenhet for anleggsutvikling som sikrer det nasjonale perspektivet og bidrar med spisskompetanse der det ikke er rasjonelt at fylkene bygger opp dette selv.

Friluftsliv

Ekspertutvalget ser ikke hensikten med at både fylkeskommune og fylkesmann veileder, gir tilskudd, og følger opp planleggingen i kommunene på friluftslivsfeltet. Utvalget mener de regionale friluftsoppgavene bør samles hos fylkeskommunen. Hedmark fylkeskommune støtter utvalgets forslag.

Kulturminnevern

Klima- og Miljødepartementet har foreslått å delegere en rekke oppgaver fra Riksantikvaren til fylkeskommunene, og rendyrke Riksantikvaren som direktorat. Ekspertutvalget anbefaler at fylkeskommunene som følge at dette, får et større ansvar når det gjelder overføring av oppgaver knyttet til Kulturminneloven og Plan- og bygningsloven. Ekspertutvalget foreslår å overføre noen relevante tilskuddsordninger til regionalt nivå basert på en utarbeidet samarbeidsmodell. Det foreslås videre at Riksantikvarene fortsatt skal være fredningsmyndighet og klageorgan og at direktoratet fortsatt skal ha innsigelsesmyndighet og kunne hente inn saker dersom viktige kulturminner/miljøer er truet.

Hedmark fylkeskommune har ved flere anledninger uttalt seg positivt til å få delegert flere oppgaver på kulturminnefeltet. Dette vil føre til styrking av fylkeskommunens rolle både som regional utviklingsaktør og planmyndighet, og gjøre forvaltningen av kulturarven til et mer interessant politikkområde. Hedmark fylkeskommune ser det som positivt for kulturarven, at regionale planer og reguleringsplanlegging som virkemiddel foreslås styrket, og at kompetanse blir tillagt stor vekt i forslaget.

Helse og levekår

Ekspertutvalget foreslår at fylkesmannens oppgaver på folkehelseområdet overføres til fylkeskommunene, med unntak av fylkesmannens tilsynsansvar.

Hedmark fylkeskommune støtter utvalgets anbefalinger. En samling av økonomiske og pedagogiske virkemidlene vil til mer effektiv oppgaveløsning. En forsterking av fylkeskommuners ansvar som regional utviklingsaktør kan gi særlige fordeler for helhetlig planlegging og styrke folkehelsefeltet.

Regional planlegging

Ekspertutvalget foreslår å gi regional plan større tyngde og legitimitet, slik at fylkeskommunen mer effektivt kan gjøres i stand til å løse komplekse og sammensatte regionale oppgaver og hvor deltakelsesplikten i planprosessene fra f.eks. staten tydeliggjøres.

Hedmark fylkeskommune har gjennom mange år utviklet et godt regionalt samarbeid. Det oppleves likevel utfordrende med manglende forpliktelser og oppfølging fra staten for øvrig. Det svekker regionale planers troverdighet og dermed også regionale politikeres interesse for å bruke planverktøyet. På denne bakgrunn støtter fylkeskommunen ordninger som kan bidra til å sikre direkte samhandling og forpliktelser knyttet til prosess og gjennomføring av både regional planstrategi og regionale planer. Samtidig bør fylkesmannens rolle som samordner av statlige sektorinteresser styrkes. 15

Fylkeskommunen støtter også behovet for å kunne forplikte partene bedre gjennom regionale handlingsprogram knyttet til regionale planer. Partnerskapsavtaler bør kunne utvikles som verktøy også i andre sammenhenger.

Fylkeskommunen gir tilslutning til utvalgets forslag om å videreutvikle «regional planbestemmelse» med mulighet for å legge forpliktende føringer for arealbruken - for nettopp å styrke forpliktelsen i de regionale planene. Når det gjelder utvalgets forslag til å gi mulighet for fylkeskommunen til å utarbeide arealdel til kommuneplan eller reguleringsplan, slik som departementet har for statlig plan i dag, kan dette få betydning for innhold og medvirkning i planprosesser og for raskere gjennomføring av f.eks. større fylkesvegprosjekter, når ansvaret for fylkesvegene nå overføres til fylkeskommunen.

Planjuridisk veiledning

Utvalget foreslår at den planjuridiske veiledningen med innsigelsesmyndigheten overføres fra fylkesmannen til fylkeskommunene. Hedmark fylkeskommune støtter utvalgets anbefaling. Det vil gi styrke og helhet i fylkeskommunens oppgaver og forenkle kommunenes kontaktpunkt i dialogen omkring planspørsmål.

Samordning av innsigelser og megling i plansaker.

Ekspertutvalget foreslår at ansvaret for samordning av statlige innsigelser og megling i plansaker ikke endres og blir til fylkesmannen. Hedmark fylkeskommune ser det som naturlig at samordning av statlige innsigelser foretas av statens representant i regionen og ikke det regionale folkevalgte nivå.

Konklusjon

Hedmark fylkeskommune støtter i all hovedsak vurderingene og forslagene som ekspertutvalget har fremmet.

Når det gjelder bosettingsarbeidet, mener imidlertid fylkeskommunen er dette en del av den nasjonale utlendingsforvaltningen. Hedmark fylkeskommune mener en endring av ansvarsforholdene her vil kunne svekke samordningen som i dag finnes på dette området.

Det er videre ønskelig med et klart skille i oppgave- og rollefordelingen mellom Fylkesmannen og fylkeskommunen. Slik Hedmark fylkeskommune leser ekspertutvalgets forslag, skal Fylkesmannen fortsatt skal ha utviklingsoppgaver på landbruksområdet. Her bør det gjøres en gjennomgående opprydding, slik at rollefordelingen mellom fylkeskommune og regional stat blir tydeligere. Ekspertutvalgets forslag på landbruksområdet innebærer at innovasjons- og næringsutviklingsarbeidet innen landbruket vil svekkes dersom dette ikke blir samlet med øvrig næringsutviklingsarbeid. Mer av forvaltning og utviklings-/veiledningsansvar til førstelinjen i kommunene vedrørende veiledning, motivasjons-/mobiliseringsarbeid overfor mat-, inn på tunet og annen bygdeutvikling bør flyttes til fylkeskommunene. 16